

Обухівська Л.
студентка 34 групи
ННІ педагогіки,
наук. керівник:
доц. Клименюк Ю. М.

Метод бесіди на уроках математики в початкових класах.

Навіть з плином часу головна роль у суспільстві відводиться високоосвіченим людям. Відповідно до Закону України «Про освіту», метою освіти є «всебічний розвиток людини, як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня» [1].

Задля досягнення цієї мети в основу роботи педагога повинні бути покладені доцільні засоби та методи взаємодії з дітьми в навчальних закладах.

Мета статті: дослідження доцільності використання методу бесіди на уроках математики в початковій школі.

Бесіда - метод навчання, під час використання якого вчитель, опираючись на наявні у школярів знання, навички і досвід, із допомогою запитань підводить їх до розуміння і засвоєння нових знань, до повторення і перевірки навчального матеріалу. Проблемою розвивального потенціалу бесіди займалися: Ю.К. Бабанський, В.О. Онищук, А.М. Алексюк, І.Я. Лернер та інші.

Діалогічна форма пояснення (бесіда) на уроках математики активізує діяльність учнів, розвиває в них уміння спостерігати і аналізувати математичні явища, робити узагальнення, підводити окреме під загальне. Вона є важливим засобом організації колективної роботи на уроці та індивідуального підходу до учнів. Така форма пояснення нового матеріалу найбільше відповідає віковим особливостям молодших школярів [2, с. 10].

Є бесіди пояснювальні, контрольні і підсумкові. Пояснювальні бесіди мають на меті виклад і пояснення нового матеріалу, контрольною бесідою вчитель перевіряє правильність засвоєння вивченого матеріалу учнями, підсумковою бесідою узагальнюються і систематизуються знання учнів, наголошується на основному [3].

Метод бесіди застосовується для ознайомлення з такими матеріалами: закономірностями (властивості арифметичних дій; взаємозв'язки між математичними поняттями, зв'язки між компонентами і результатами арифметичних дій; пропорційна залежність між величинами); знаннями практичного характеру, які вводяться на підставі теоретичних знань (обчислювальні прийоми, прийоми розв'язання рівнянь, знаходження числових значень величин за відомими формулами); задачами нового виду [4].

У навчальному процесі, з точки зору психології, використовується керована і некерована бесіда. В залежності від цілей і змісту бесіди міра керованості нею з боку вчителя може варіюватися. У повністю керованій бесіді він цілком контролює її зміст, керуючи відповідями дітей і утримуючи бесіду в рамках необхідної структури. У некерованій бесіді, навпаки, ініціатива повністю переходить до іншої сторони. Вчитель може спостерігати за дитиною у виборі теми обговорення, підтримуючи хід бесіди за допомогою прийомів активного слухання [5, с. 53].

Учитель сам планує етапи розв'язування проблеми, а учень осмислює проблему і за пропозицією вчителя бере участь у виконанні окремих її етапів. Отже, вчитель формулює запитання і визначає їх послідовність, стежить за відповідями учнів, уточнює їх, підбиває підсумки бесіди і формулює її висновки. Учні виникають у запитання, пригадують потрібний для відповідей матеріал, відповідають на запитання, осмислюють висновки та узагальнення. Якщо за допомогою бесіди вчитель підводить учнів до самостійних висновків, то таку бесіду називають евристичною.

Запитання, які ставляться в ході бесіди за своїми функціями можна поділити на три групи [6]:

- ✓ репродуктивно-мнемонічні запитання, що активізують лише роботу пам'яті і спрямовані на відтворення або закріплення раніше вивченого;
- ✓ репродуктивно-пізнавальні запитання, що стимулюють репродуктивну пізнавальну діяльність, спрямовану на розв'язування задач раніше засвоєними способами, і не дають учням принципово нових знань;
- ✓ продуктивно-пізнавальні запитання, що стимулюють пошукову пізнавальну діяльність учнів і дають їм істотно нові знання.

Успіх бесіди залежить від умілої постановки серії запитань і знання передбачуваних відповідей учнів. Питання вчителя повинні бути чітко сформульовані, без зайвих пояснювальних слів. Змінювати формулювання питання слід виходячи із відповідей учня, якщо виявляється, що діти недостатньо розуміють зміст питання або недостатньо активні. Не рекомендується давати навідні (підказуючі), пояснюючі питання для отримання швидких відповідей. Подібний характер питань можна використовувати в навчанні з метою організації певного шляху в міркуваннях учня. Питання повинні передбачати певну логічну форму думки: перехід від загального до конкретного, від одиничних і конкретних фактів до загальних положень, порівнянь, аналізу, синтезу, узагальнень, абстрагувань і інших операцій мислення.

Постановка запитань активізує учнів, дозволяє залучати до роботи дітей з різною підготовкою, враховувати їхні індивідуальні можливості. Диференціація запитань створює ситуацію успіху, яка підтримує увагу та інтерес до навчання [7, с. 77-79].

Існує складність у проведенні бесіди. Цьому методу постійно загрожує відрив від основного плану і теми, а також вихід за межі часу, призначеного на уроці для бесіди. Як показує практика, вчителі не завжди благополучно долають ці труднощі, що вимагають дисциплінованості вчителя і ритмічності в його роботі.

Висновок. Сьогодні математика як жива наука з багатобічними зв'язками, що робить істотний вплив на розвиток інших наук і практики, є базою науково-технічного прогресу і важливим компонентом розвитку особистості.

Однієї з основних цілей вивчення математики є формування і розвиток мислення людини, насамперед, абстрактного мислення, здатності до абстрагування й уміння "працювати" з абстрактними об'єктами та поняттями. У процесі вивчення математики в найбільш чистому вигляді може бути сформоване логічне (дедуктивне) мислення, алгоритмічне мислення, багато якостей мислення - такі, як сила і гнучкість, конструктивність і критичність і т.д.

Використання методу бесіди на уроках математики має своє місце. Але ефективність, успішність застосування цього методу залежить, насамперед, від професіоналізму педагога і направленості його дій на досягнення мети кожного уроку.

Список використаних джерел та літератури.

1. Закон України «Про освіту» // www.osvita.org.ua.
2. Алексюк А.М. Взаємодія форм організації і методів навчання // Рад. школа. - 1983. - № 7. - С.8-15.
3. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. - К.: Радянська школа, 1973. - 263 с.
4. Богданович М. та ін. Методика викладання математики в початкових класах. - К., 1999.
5. Данилова Е. Психологічна бесіда як основний метод отримання інформації про дитину // Виховання школярів. - 2005. - №10. - С. 51-58.
6. Зильбергер Н.И. Урок математики. Подготовка и проведение. -М.:Просвещение, 1995.- 178 с.
7. Делікатний К.Г. Роль запитань учителя в активізації учнів на уроці. - К.: Радянська школа, 1964. - 103 с.